

K R O N İ K

LA HAYE'DEKİ BAZI ENSTİTÜLERDE TETKİKLER

Yazan :

Doç. Seha L. MERAY

Fakültemiz Profesörler Kurulu, Profesör Zeki M. Alsan'la birlikte benim, La Haye'de Atlântik Camiası gayrı resmî teşekküller toplantılarına katılmak üzere 1954 Haziran ayında Hollanda'ya gitmemizi kararlaştırmıştı. Bu toplantılara katılmakla beraber, La Haye'de bulunmamdan faydalanarak, bu şehirde bulunan Fakültemizde ilgili Enstitüleri ziyaret etmek ve idarecileriyle görüşmek imkânını da buldum. Bu kısa yazımda "Milletlerarası Meseleler Hollanda Derneği" ile "Sosyal Araştırmalar Enstitüsü" hakkında bilgi vermek istiyorum.

I. Milletlerarası Meseleler Hollanda Derneği :

("Nederlandsch Genootschap voor Internationale Zaken").

"Milletlerarası Meseleler Hollanda Derneği" Genel Sekreteri Dr. Vlekke ile Dernek hakkında, Derneğin Alexandra Straat 2 adresindeki merkezinde görüştük. Dr. Vlekke hem bu Derneğin Genel Sekreterliğini, hem de La Haye'de bir kaç seneden beri faaliyete geçmiş bulunan, bizim Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitü'ne müşabih, "Institute of Social Studies"ın Müdür Vekilliğini yapmaktadır. Kendisi Milletlerarası Münasebetler sahasında eserleri olan bir otoritedir ve Derneğin organı olan "International Spectator"un baş yazarlığını yaptığı gibi ayrıca Institute of Social Studies'de de Milletlerarası Münasebetler konusunda dersler vermekte ve seminerler yapmaktadır.

Milletlerarası Meseleler Hollanda Derneği : Kraliçenin 23 Şubat 1946 tarihli fermanı ile yürürlüğe girmiştir. Derneğin süresi 20 Eylül 1945 ten 19 Ağustos 1975 e kadar olmak üzere otuz seneliktir. Merkezi La Haye'dedir. Dernek Devlet veya hususî teşekküllerden müstakildir.

A. Gayesi :

Derneğin başlıca gayeleri şunlardır :

1. Milletlerarası Meseleler hakkında halk efkârını aydınlatmak ve bu çeşit konularda araştırmalar yapılmasını teşvik etmek;
  2. Mümasil dernek ve teşekküller temas sağlamak.
- Dernek bu gayelerine aşağıdaki yollardan erişmeğe çalışır:

- (a) Milletlerarası meseleler üzerinde araştırmalar yapacak bir Enstitü kurarak;
- (b) Milletlerarası meseleler hakkında konferanslar ve tartişmalar tertipleyerek;
- (c) Milletlerarası politik, ekonomik ve kültürel meseleler üzerinde araştırmalar yaparak;
- (d) Hollanda hakkında başka memleketlerde yapılan araştırmalara yardım ederek ve bu araştırmaların neticelerin basılmasını sağlıyarak;
- (e) Bu gayelerle çalışacak şubeler ve muntıkavî dernekler kurarak;
- (f) Üniversitelerle ve Enstitülerle münasebetler tesis ederek;
- (g) Kendi sahasında çalışan müşabih müesseseler arasında işbirliği tesis ederek.

B. Üyelik :

Derneğin üç çeşit üyeleri vardır :

1. **Tabii üyeler** : Dernek Yönetim Kurulunca üye olmak için yaptıkları müracaatları kabul edilenler ve senede en az 5 florin aidat ödeyenler.
2. **Fevkalâde üyeler** : Derneęe yıllık aidat olarak 100 florinden fazla ödeyenler ve fevkalâde üyelikleri Yönetim Kurulunca kabul ve ilân edilenler.
3. **Hâmi üyeler** : Derneęe senede 250 florinden fazla yardımda bulunan hakikî veya hükmî şahıslar.

C. Teřkilât :

Derneğin 4 organı vardır :

1. Yönetim Kurulu,
2. Genel Kurul,
3. Hamiler Kurulu,
4. Genel Sekreter,

D. Bütçesi :

Derneğin bu seneki bütçesi takriben 120.000 florin kadardır. Bu paranın üçte ikisini Hükümet Devlet bütçesinden vermektedir. Diğer üçte bir de Derneğin neşriyatı, üye aidatları ve Derneęe yapılan yardımlardan sağlanmaktadır.

E. Derneğin yayın organı :

Dernek ayda iki defa olmak üzere "International Spectator" adında bir dergi yayınlamaktadır. Bu Derginin başyazarlığını Dernek

Genel Sekreteri Dr. Vlekke yapmaktadır. Makaleler "fonksiyonel" mahiyette tertiplenmekte her sayıda muayyen bir mesele (meselâ Atom bombası) veya muayyen bir bölge (meselâ Orta Doğu) ele alınarak muhtelif bakımlardan incelenmektedir. 16 sayfalık bir makaleye verilen azamî ücret 100 florindir. Ücret makalesine göre Başyazar tarafından tesbit edilmektedir.

Dr. Vlekke konuşmalarımız sırasında Türkiyenin Hollanda da pek az tanındığını, Türkiye ile ilgili her çeşit yazı, haber ve makaleleri dergilerinde memnuniyetle başaracaklarını ve mutlaka yazı göndermemizi bilhassa ve ısrarla reca etti. Bu hususu Dekanlığımızın ve diğer meslekdaşlarımızın nazarı dikkatına ehemmiyetle arz ederim.

II. Institute of Social Studies :

La Haye'de Fakültemizi, bilhassa Âmme İdaresi Enstitümüz bakımından yakından ilgilendiren ikinci bir enstitüden de bahsetmek lâzımdır. Bu Enstitünün adı Hollandaca değil İngilizcedir: **Institute of Social Studies**. (Adresi : 27, Molenstraat, Den Haag).

Dr. Vlekke ile konuşmalarımız sırasında bu Enstitüyü de ziyaret etmek ve tetkiklerde bulunmak arzusunda olduğumu, kendisinin bu hususta bana yardımda bulunup bulunamayacağını sordum. Enstitünün Müdürü Prof. S. Hofstra'nın hasta olduğunu, yüzünden bu Enstitünün Müdür Vekilliğini de kendisinin yaptığını söyledi. Enstitüde bulduğumuz zaman beni, Enstitünün idarî işlerine bakan ve akademik çalışmaları tertipleyen (senior tutor) Dr. C. A. O. V. Nieuwenhuijze'ye tanıttı. Dr. Nieuwenhuijze Enstitünün kuruluşu, gayeleri, programları hakkında, aşağıda özetini bulacağınız izahatı verdi.

Enstitünün başlıca gayesi, Sosyal İlimler hakkında, bilhassa onların milletlerarası ve mukayeseli cephesi üzerinde durarak bilgi vermektir.

1950 senesinde kurulan bir Kraliyet Komisyonu, Hollanda'da Üniversite tahsilini milletin ihtiyaçlarına nasıl intibak ettirilebileceğini incelemişti. Komisyon herşeyden önce bu konularda eğitim yapacak bir "graduate" Enstitü kurulmasını tavsiye etmişti. Enstitü başlıca sosyal ilimlerin pratik cepheleri üzerinde duracak ve bu arada Devlet hizmetine gireceklere de gerekli ilmî malûmatı verecekti. Enstitünün öğrencileri muhtelif memleketlerden gelecekti. Eğitim sadece tek bir dilde yapılacaktı (İngilizce).

Bu Sosyal İlimler Enstitüsü Hollanda'nın muhtelif Üniversitelerinin müşterek gayretile kurulmuştur. İdare Meclisinde bu Üniversitelerin temsilcileri bulunmaktadır. Öğretim üyeleri de geniş ölçüde bu Üni-

versitelerce sağlanmaktadır. Malî hususlar hükûmetçe sağlanmakla beraber Enstitü idarî ve ilmî bakımlardan tamamen müstakil bir müessesedir.

Enstitü faaliyete 1952 Ekiminde, Hindistan, Pakistan, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Çin, Mısır, Siyam ve Lübnan tabiiyetinde 20 kadar öğrenci ile başlamıştır. 1953 Ocak ayında Seylan ve Filipinlerden bazı memurlar Enstitü öğrencisi olmuştur. Bugün öğrenci adedi elliye yaklaşmaktadır.

Enstitünün programları iki kategoriye ayrılmaktadır :

1. **İki senelik eğitim** : Sosyal ilimler sahasında iki senelik bir eğitimden sonra Enstitü "Master of Arts" derecesi vermektedir.

İki senelik dersler dört guruba ayrılmaktadır :

- (a) Âmme İdaresi,
- (b) İktisat ve İktisat Politikası,
- (c) Sosyoloji,
- (d) Milletlerarası Münasebetler ve Mukayeseli Devlet İdaresi,

2. **Altı aylık Âmme İdaresi Programı** : İdare hayatında tecrübe sahibi olan, ve Âmme İdaresinde bilgilerini arttırmak maksadiyle Enstitüye devam için dairelerinden izin alan memurlara mahsus olmak üzere altı ay süren ayrı bir Âmme İdaresi programı da vardır. Bu programı başarı ile bitirenlere Âmme İdaresi Diploması verilmektedir.

Ders programı (İki senelik program) şunları ihtiva etmektedir :

1. **Giriş dersleri** : Bu dersler önceki muktesebatları Enstitü programlarını takibe yeter derecede gelişmemiş öğrenciler içindir. Bilhassa iktisad, hukuk, sosyoloji ve istatistik dersi görmemiş olan öğrencilerin bu derslere devamı mecburidir.
2. **Umumî dersler** : Felsefî, tarihî ve kültürel konularda, öğrencilerin görüş ufuklarını açmak ve umumî kültürlerini tamamlamak ve fazla ihtisaslaşmanın mahzurlarını hafifletmek gayeleriyle bazı dersler verilmektedir. 1953 - 54 ders yılındaki umumî dersler şunlardır : **Batı Kültürünün Mazisi, Batı Kültüründe dinî meseleler, Çin Felsefesine Giriş.**
2. **Ana dersler** : Bu dersler iki sene üzerinden ve dört gurup halinde tertiplenmiştir. Şöyle ki:

(a) **Ämme İdaresi Gurubu :**

<u>1953 - 1954</u>	<u>Haftada</u>	<u>1954 - 1955</u>	<u>Haftada</u>
1. Ämme İdaresi (a)	2 saat	1. Ämme İdaresi (b)	2 saat
2. Maliye İdaresi	1 saat	2. Ämme Maliyesi İktisadî	1 saat
3. Siyasî Partiler	2 saat	3. Siyasî Hareketler	2 saat
4. Sosyal Politika	1 saat	4. Sosyal Güvenlik	1 saat
5. Sosyoloji	2 saat	5. İşbirliği	2 saat
6. Milletlerarası Teşek- küller	2 saat	6. Personel İdaresi	2 saat
7. Hukuka giriş (1. sö- mes)	2 saat		
İhtiyarî :			
8. Sosyal Psikoloji	2 saat		
9. Hukukî Müesseseler sosyolojisi	1 saat		

(b) **Milletlerarası Münasebetler Gurubu :**

<u>1953 - 1954</u>	<u>Haftada</u>	<u>1954 - 1955</u>	<u>Haftada</u>
1. Hukuka Giriş (1. söm)	2 saat	1. Devletler Hukuku	2 saat
2. Devletler Hukuku (2. söm.) (3. söm.)	1 saat 2 saat	2. Milletlerarası Münasebetler	2 saat
3. Milletlerarası Münasebetler	2 saat	3. Mukayeseli Devlet İdaresi (a)	1 saat
4. Milletlerarası Teşkilâtlanma	2 saat	4. Mukayeseli Devlet İdaresi (b)	2 saat
5. Sosyoloji	2 saat	5. Kültürel Münasebetler Tarihî	1 saat
6. İktisadî Tarih	1 saat	6. Milletlerarası İktisadî Münasebetler	1 saat
İhtiyarî :			
7. Siyasî Partiler	2 saat	7. Siyasî Hareketler	
8. Hukukî Müesseseler Sosyolojisi	2 saat 1 saat		

(c) Sosyoloji Gurubu :

1953 - 1954	Haftada	1954 - 1955	Haftada
1. Sosyoloji (a)	2 saat	1. Sosyoloji (b)	2 saat
2. Sosyal Değişme Tahlili	2 saat	2. Sosyal Araştırma Metodları	2 saat
3. Köy Sosyolojisi	2 saat	3. Kültürel Münasebetler Tarihçesi	1 saat
4. İktisadî tarih	1 saat	4. İktisadî Tarih	1 saat
5. İstatistik (a)	1 saat	5. Sosyal Dil Bilgisi	1 saat
6. Ulaştırmanın Geliş- mesi	1 saat	6. İktisadî Coğrafya	1 saat
7. Sosyal psikoloji İhtiyarî :	2 saat	7. Sosyal Patoloji İhtiyarî :	2 saat
8. Ziraî iktisat	2 saat	8. İstatistik (b)	
9. Siyasî Partiler	2 saat	9. Siyasî Hareketler	
10. Nüfus meseleleri	1 saat	10. İşbirliği	
11. Hukukî Müesseseler Sosyolojisi	1 saat	11. Dualistic İktisat	

(d) İktisat Gurubu :

1953 - 1954	Haftada	1954 - 1955	Haftada
1. Umumî İktisat (a)	2 saat	1. Umumî İktisat (b)	2 saat
2. Ziraî İktisat	2 saat	2. Dualistic İktisat	1 saat
3. İktisadî Tarih	1 saat	3. İktisadî Coğrafya	1 saat
4. Nüfus meseleleri	1 saat	4. Milletlerarası iktisadî Münasebetler	1 saat
5. Sosyoloji	2 saat	5. Para Meseleleri	2 saat
6. İstatistik (a)	1 saat	6. İşbirliği (seçimlik)	2 saat
7. Ulaştırma Gelişmesi (seçimlik ders)	1 saat	7. Malî İktisat (seçim- lik)	1 saat
8. Konjonktür	1 saat	8. Arazi Mülkiyeti Mese- leleri (seçimlik)	1 saat
		9. İktisadî Tarih (seçimlik)	2 saat
		10. İstatistik (seçimlik)	1 saat

4. Seminerler : Yukarıdaki derslere ilâveten iki senelik Programa devam eden öğrencilerin aşağıdaki seminerlere katılması da lâzımdır:

- (a) **Umumî seminer :**
- (b) **Hususî seminerler :**

Bu sene Hususî seminerler şu şekilde tanzim edilmişti:

(aa) **Âmme İdaresi :**

Siyasî İlim,
İşveren - işçi münasebetleri.

(bb) **İktisat :**

Orta Doğunun iktisadî bünyesi,
Konjoktür,
Ekonometri ve İktisadî Plânlama

(cc) **Milletlerarası Münasebetler :**

Milletlerarası İşbirliği meseleleri,
Muhtar olmıyan ülkelerde Mukayeseli Devlet İdaresi.

(dd) **Sosyoloji :**

Pakistanın köy şartları,
Sosyal araştırma metodları,
Köy sosyolojisi,

İki senelik programa yazılmak için öğrencinin en az bir Üniversite diploması haiz olması lâzımdır. "Bachelor" derecesinin üstünde tahsil yapmış olanlar tercih edilir. İki senelik Âmme İdaresi öğrenim harcı 500 florindir (aşağı yukarı £ 50, veya \$ 130).

"Master of Social Sciences" derecesi almak için bir öğrencinin şu esaslara riayet etmesi lâzımdır:

İlk sene zarfında her öğrenci aşağıdaki şekilde seçeceği altı derse devam etmekle görevlidir. Şöyle ki:

- a. Seçtiği ana sahadaki derslerden 3 tanesi,
- b. Geri kalan üç ana sahadaki dersler arasından 2 tanesi,
- c. Bir umumî ders.

İlk seneyi başarı ile bitiren öğrenci, ikinci sene zarfında bir tez ve iki yazılı vazife hazırlamakla mükelleftir. Teziyle ilgili tatbiki tecrübeyi kazanması için her öğrenciye 1 ilâ 3 ay süre staj veya araştırma yapma imkânı sağlanır.

Altı aylık Âmme İdaresi Programına kabul şartları şunlardır :

- a. Üniversite mezunu olmak ve Devlet idaresinde amelî tecrübe kazanmış bulunmak,
- b. İdarede sorumlu bir mevki işgal etmekle bulunmak.

Bu seneki altı aylık dersler üç kısımda toplanmıştır :

a. Giriş konferansları :

1. Demokratik Devlet mekanizmasının tarihçesi.
2. İdarî gelişmelerin tarihçesi.
3. Hollanda'da kültür hayatı.
4. Demokrasi ve Eğitim (Hollanda Eğitim sistemi).
6. Demokraside halkın temsili.
7. Avrupa meseleleri.
8. Gelişme için plânlama.

b. Âmme İdaresi dersleri :

1. Hususî ve âmme sektörlerinde sevki idare teorisi.
2. Anayasa, İdare Hukuku, İdarî kaza seçilmiş bahisleri.
3. Devletler Hukuku, Devletlerarası Teşkilâtlanma.
4. Medenî Hukuk'tan seçilmiş bahisler.
5. İşletme İktisadı.
6. Âmme İdaresi.
7. Âmme Maliyesi.
8. Sosyal Siyaset ve Sosyal Güvenlik.
9. Âmme Sağlığı.
10. Mesken meseleleri, Şehir ve Köy Plânlaması.
11. Ulaştırma.
12. Sinaî ve Ziraî gelişme.
13. Eğitim meseleleri.
14. Arşivcilik tekniği.

c. Ziyaretler :

Muhtelif dairelere ve iş yerlerine yapılan bu ziyaretler üç hafta sürer. Sonunda her öğrenci şahsi bir rapor hazırlar.

Bu program sonunda başarı ile imtihan verenlere Âmme İdaresi Diploması verilir.

Enstitü hakkında yukardaki izahatı lûfeden Dr. Niuwenhuijze bilhassa şu noktaları da belirtmeği yerinde görmüştür:

"Intitute of Social Studies" henüz tamamen kurulmuş ve "oturmuş" sayılmaz. Her senenin tecrübeleri daimi surette göz önünde tutularak yeni tadiller yapılmakta, bazı dersler çıkarılmakta bazıları ilâve edilmektedir.

En büyük endişemiz, farkına varmadan, Enstitüyü, kuruluş gayesini de aşan bir hacme çıkarmaktır. Gayemizin mahdut olduğunu, mah-

dut kalması gerektiğini, diğer müesseselerde okutulan şeyleri tekrar etmemegi ve böylece diğer müesseselerle rekabet eder görünerek onları bize karşı çekingen hatta aleyhte vaziyet almağa sevketmemek gerektiği daima hatırdadır tutuyoruz.

Ayrıca diploma ve "Master derecesi"ne de ayrı bir kıymet verdirmek istiyoruz. Enstitümüz verdiği diploma ve "Master" derecesi Hollanda Üniversitelerinde tanınmış değildir. Bunun için Üniversiteler kanununda bir değişiklik yapılması zaruridir ve bunun için de çalışmaktayız. Halen bütün Hollanda Üniversitelerinden büyük müzaheret görmekteyiz.

Bir başka mesele de staj meselesidir. Öğrencilerin yanlarında staj yapacakları kimseleri bulmakta bazı güçlüklerle karşılaştığımız da oluyor. Yanlarında staj yapacak öğrencilerle uğraşmak için günde bir - kaç saat boş vakit ayıracak memur bulmak çok güç. Mamafih bunu da halledeceğimizi ümit ediyoruz."

Öyle zannediyorum ki gerek Fakültemiz Dış Münasebetler Enstitüsü, gerekse Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü yukarıda kuruluş, gaye ve faaliyetlerini kısaca naklettiğimiz bu iki Enstitünün tecrübesini yakından takip etmekle faydalanacak bazı noktalar bulabileceklerdir.